

Vydává Ministerstvo financí České republiky ve spolupráci s Českou národní bankou ve vydavatelství Economia, a. s., Praha

© Ministerstvo financí ČR

Adresa redakce: Vinohradská 49
120 74 Praha 2

Tel.: (02) 24 25 00 36 nebo: (02) 215 93 171

Fax: (02) 215 93 203

Šéfredaktor: Ing. Ivan Kočárník, CSc.

Publishers: Ministry of Finance of the Czech Republic in Cooperation with Czech National Bank in Publishing House Economia, Prague

© Ministry of Finance of the Czech Republic

Editor's Office: Vinohradská 49
120 74 Prague 2
Czech Republic

Editor in Chief: Ivan Kočárník

OBSAH

Arnošt BŮHM: Jaká je státní podpora exportu v ČR? 689

Martin MANDEL: Peněžní a úvěrový transmisní mechanismus měnové politiky – problém stability důchodových rychlostí peněz a úvěrů v české ekonomice 694

Vladimír DVOŘÁK: Význam účetních výkazů při posouzení finanční stability českých bank 709

Petr ZAHRADNÍK: Banky v ČR a jejich vstup do Evropy 715

Václav VYBÍHAL – Bohumil MINAŘÍK: Moderní metody vícekritériálního hodnocení v externím ratingu bank 731

Daňové judikáty

Výběr ze soudních rozhodnutí ve věcech daní č. 21/96 743

Uprostřed čísla:

Celoroční rejstřík za rok 1996

CONTENTS

Arnošt BŮHM: What is the State of Support of Export in the CR? 689

Martin MANDEL: Money and Credit Transmission Mechanism of Monetary Policy – Problem of Stability M2 a Credit Aggregate Income Velocity in the CR 694

Vladimír DVOŘÁK: The Usefulness of Financial Statements for Credit Rating of Czech Banks 709

Petr ZAHRADNÍK: Banks in the CR and Their Entry to Europe 715

Václav VYBÍHAL – Bohumil MINAŘÍK: Modern Methods of Multicriterial External Rating of Banks 731

Tax Judicial Decisions

Abstract from Court Decisions Concerning Taxation: No 21/96 743

In the middle of this issue:

Journal Year Index for 1996

---

*Autorská práva vykonává vydavatel (viz § 4 zák. č. 35/1996 Sb. ve znění změn a doplňků). Užití části nebo celku publikovaných textů – vč. publikovaných zpracovaných znění judikátů –, rozmnožování a šíření jakýmkoli způsobem (zejména mechanickým nebo elektronickým) bez výslovného svolení vydavatele je **zakázáno**.*

Redakční rada: Dr. Ivan Angelis, CSc., Doc. Ing. Aleš Bulíř, MSc., CSc., Ing. Petr Dvořák, Ing. Miroslav Hrnčíř, DrSc., Doc. Ing. Kamil Janáček, CSc., Ing. Miroslav Kerouš, Ing. Ivan Kočárník, CSc., Ing. Václav Kupka, CSc., Ing. Tomáš Ježek, CSc., Ing. Jifí Pospíšil, CSc., Vladimír Rudlovčák, CSc., Ing. Pavel Štěpánek, CSc., Prof. Jan Švejnar, Ph.D., Prof. Dr. František Vencovský, Ing. Jan Vít, Prof. Ing. Karol Vlachynský, CSc.

Banky v ČR a jejich vstup do Evropy

Petr ZAHRADNÍK*

České bankovníctví prošlo v uplynulých šesti letech výraznou transformací – došlo k rozbití jeho dřívější monobankovní struktury, k výraznému zvýšení počtu bank i k rozšíření rejstříku bankovních produktů. Nicméně transformační proces v bankovníctví dosud završen nebyl. Současná struktura českého bankovníctví napovídá, že jeho formování je ovlivněno zejména kontinentálním modelem bankovníctví, pro který je charakteristická univerzálnost. Ocenění světových ratingových agentur svědčí o tom, že české bankovníctví zaujímá v porovnání s ostatními zeměmi střední a východní Evropy čelné postavení. Přesto nedávné úpadky některých českých bank jsou důkazem toho, že české bankovníctví zdaleka není v ideálním stavu. Řada bank čelí problému klasifikovaných úvěrů a pro některé z nich je neúnosné nákladné tento stav dále prodlužovat. Zejména malé a střední banky vykazují dlouhodobě nízkou hladinu svých rezerv a neodpovídající ukazatele kapitálové přiměřenosti. Ve čtyřech největších bankách se očekává dokončení jejich privatizace. Ani provázanost bankovního sektoru s jinými finančními a průmyslovými odvětvími nelze hodnotit pozitivně. Pro český bankovní sektor, usilující o posílení své mezinárodní pozice, představuje Evropská asociační dohoda vhodný institucionální nástroj pro posílení konkurenceschopnosti.

Stav a vývoj českého bankovníctví v podmínkách hospodářské transformace

Při samém začátku transformace českého bankovního sektoru se vycházelo z principů, které byly přijaty ještě před listopadem 1989. 1. ledna 1990 byla rozbita monobankovní struktura českého bankovníctví. Tehdejší Státní banka československá (SBČS), plnící v podmínkách centrálně plánované ekonomiky jak funkce měnové politiky, tak i komerčního bankovníctví, byla k tomuto datu delimitována a její výsostnou pravomocí se stal výkon měnové politiky. Funkce komerčního bankovníctví začaly plnit již existující komerční banky, dosud výrazně podřízené SBČS (Česká státní spořitelna, Československá obchodní banka, Živnostenská banka, Slovenská štátna sporiteľňa), a nově založené nástupkyně SBČS v komerční bankovní sféře (Komerční banka, Všeobecná úverová banka). Výčet doplňuje Investiční banka; před-

* Ing. Petr Zahradník, Patria Finance, a. s., Praha

Redakce příspěvek obdržela v červenci 1996, autorská korektura provedena 14. 11. 1996.

mět její činnosti byl dříve výrazně limitován a její aktivity byly po roce 1990 výrazně rozšířeny o činnosti, které doposud vykonávala monobanka SBČS.

I když ani v současnosti není transformace našeho bankovníctví dokončena, rejstřík nabídky produktů a míra konkurence jsou v porovnání se zmíněnými počátky transformace nesrovnatelné. Čtyři z nejvýznamnějších bank prošly dílčí privatizací. V současné době drží stát v těchto bankách minoritní vlastnické podíly. Reformní úsilí v bankovním sektoru je zaměřeno na zlepšení struktury bilancí bank – zejména na řešení problému rizikových úvěrů – jak zděděných z období před rokem 1990, tak vyplývajících z nových aktivit z počátků transformačního období. Řada zejména velkých bank učinila výrazný pokrok při tvorbě bankovních rezerv, jejichž výše již odpovídá mezinárodním požadavkům.

Současná podoba českého bankovního sektoru

Z hlediska rozdělení bankovního trhu je možné český bankovní sektor rozčlenit do několika výrazných skupin. Je tvořen (a) skupinou velkých bank, z nichž většina existovala před rokem 1990, (b) skupinou tuzemských nově vzniklých – až na výjimku malých a středních – bank, (c) skupinou zahraničních bank, které mohou nabývat forem pobočky, společné banky s tuzemským subjektem nebo české právní entity se stoprocentní zahraniční majetkovou účastí, a (d) skupinou specializovaných bank. Navíc zde v současné době existuje šest bank v likvidaci.

Největší české banky

Jak naznačuje *tabulka 1 a 2*, pět největších bank si v celkovém spektru bankovního sektoru udržuje výsadní postavení. Tento podíl je průkazný i v případě struktury celkových aktiv a úvěrů, zcela zjevný v případě vkladů, jejichž procentní podíl se výrazně zvýšil především od roku 1994 (kdy několik malých bank prokázalo výrazné nedostatky ve svém hospodaření).

Ukazuje se, že důvěra klientů ve zdraví banky je nejprůkaznější měřitelná tržním podílem v oblasti vkladů, kde pět největších bank soustřeďuje více než 80 % celkových vkladů. Vezmeme-li v úvahu, že některé – zejména zahraniční – banky nabízejí služby „privat banking“ pro bonitní nebo vybrané klienty s vysokými zůstatky, prostor na trhu vkladů pro malé a střední banky je velmi limitován, resp. preference vkladatelů využívat velké banky, kterým důvěřují, je očividná.

TABULKA 1 Rozdělení trhu mezi největší české banky

	celková aktiva		vklady		úvěry	
	[mld. Kč]	[%]	[mld. Kč]	[%]	[mld. Kč]	[%]
Komerční banka	407,2	22,0	237,7	25,0	227,2	25,9
Česká spořitelna	367,8	19,9	295,0	31,0	119,3	13,6
Československá obchodní banka	201,6	10,9	88,1	9,3	80,3	9,2
Investiční a poštovní banka	201,4	10,9	106,7	11,2	120,1	13,7
Agrobanka	69,5	3,8	49,5	5,2	43,0	4,9
(Konsolidační banka)	123,3		73,8		73,1	

TABULKA 2 Rozdělení trhu mezi pěti největšími a ostatními bankami (k 31. 12. 1995)

	celková aktiva		vklady		úvěry	
	[mld. Kč]	[%]	[mld. Kč]	[%]	[mld. Kč]	[%]
pět největších bank celkem	1 247,5	67,5	777,0	81,7	590,4	67,3
ostatní banky	600,7	32,5	173,6	18,3	286,8	32,7
celkem	1 848,2	100,0	950,6	100,0	877,2	100,0

Drobné a střední banky

Charakteristickým rysem tuzemských malých a středních bank je, že byly založeny po roce 1990. Ukázalo se, že přestože potřeba rozmachu bankovních služeb u nás byla ohromná, nabídka mnohých malých a středních bank byla téměř totožná a konkurence mezi nimi zvláště ostrá. Pouze prvotřídní management a jistá míra specializace alespoň na dílčí produkt dávaly těmto bankám jistou perspektivu.

Přestože nespornou výhodou těchto bank bylo, že nebyly zatíženy rizikovými úvěry z minulosti, ohromný rozmach nové podnikatelské aktivity s sebou mimo jiné přinesl velký podíl rizikových a špatných projektů. Úvěry poskytnuté na tyto projekty pak vytvářely blok rizikových úvěrů nových. V situaci zostřené konkurence a v podmínkách ohromného boomu bankovních úvěrových operací totiž drobné a střední banky usilovaly o zajištění pevnějšího místa na bankovním trhu prostřednictvím neúměrně vysoké a nezdavé úvěrové expanze. Ve srovnání s velkými nebo zahraničními bankami je jejich podíl úvěrů vůči celkovým aktivům jednoznačně nejvyšší, přestože postupně logicky klesá (v roce 1991 více než 85 %, 1992 81 %, 1993 72 %).

Specializované bankovní instituce

a) Státní

Konsolidační banka je specializovanou bankou v plném vlastnictví státu, se státní zárukou za její závazky. Banka byla založena v roce 1991 k řešení důsledků některých rozhodnutí z doby centrálně plánované ekonomiky. Po svém založení převzala z bilancí komerčních bank (Komerční banky, Investiční banky a Československé obchodní banky) úvěry na tzv. trvale se obracející zásoby (speciální úvěry z období před rokem 1990). V roce 1992 pak banka převzala do své správy další blok méně bonitních pohledávek z období před rokem 1990 od Komerční banky a Investiční banky.

V roce 1994 se profilovala podstatně aktivnější role této banky. Nová strategie přijatá v květnu 1995 banku orientuje ve směru rozvojové banky státu, v níž správa tzv. starého bloku původních převzatých pohledávek představuje pouze jednu z činností. Banka v současné době pracuje s úplnou korunovou a omezenou devizovou licencí bez pobočkové sítě a jejími klienty jsou pouze právnické osoby.

Tato banka se připravuje na další rozvoj svých aktivit, které by měly od roku 1997 přesahovat i rámec domácí ekonomiky, a prohlubuje svou spolupráci s dalšími specializovanými bankami a finančními institucemi, jako je

Českomoravská záruční a rozvojová banka, Česká exportní banka a Exportní garanční a pojišťovací společnost.

Česká exportní banka (ČEB) je státní specializovaná banka pověřená specifickými úkoly v podpoře vývozu. Nabízí financování vývozu se státní podporou. Podpora je zajištěna explicitní státní zárukou za závazky banky, které jsou vztaheny ke zvýhodněnému financování. Zvýhodnění se projevuje zejména ve vyšší úrokové sazbě a v délce úvěru. Díky státní záruce je banka schopna získat výpůjčky při přibližně stejném ratingu, jakým je oceněna Česká republika (resp. Česká národní banka).

Zvýhodněné financování je možné poskytnout za následujících podmínek:

- vývoz zboží probíhá za obvyklých podmínek;
- minimálně 60 % hodnoty zboží je českého původu;
- rizika exportu jsou pojištěna u EGAP;
- dovozce zaplatí alespoň 15 % hodnoty kontraktu předem nebo nejpozději při dodávce;
- zboží je vyváženo na střednědobý nebo dlouhodobý úvěr (obvykle minimálně 2 roky, maximálně 10 let);
- vývozce je český subjekt.

První výrazná úvěrová aktivita banky byla zaznamenána po téměř dvou letech od jejího založení a po roce od zahájení vlastní bankovní aktivity. Klientem ČEB byla Komerční banka, která získala exportní úvěr ve výši 50 mil. USD. Tento počín je možné hodnotit jako důležitý doplňkový krok ke standardizaci takových podmínek pro exportéry, jež jsou obvyklé v rozvinutých ekonomikách.

Záměrem ČEB je dosáhnout do roku 1999 objem úvěrů kolem 20 mld. Kč ročně, s důrazem na úvěry střednědobé a dlouhodobé. Je zřejmé, že postavení ČEB bude odrážet požadavky státu na podporu exportu. Předpokládá se zejména zvýšený důraz na kvalitu úvěrových operací a v delším horizontu i rozpracování strategie odvětvového a teritoriálního zaměření podpory exportu s prokázáním vlivu státních záměrů na vývoj struktury zahraničního obchodu České republiky.

b) Soukromé

V souladu s dikcí zákona o bankách zahrnuje níže zmíněných 53 efektivně působících bank rovněž 6 *stavebních spořitelen* (AR s. s., Českomoravská s. s., ČS-ST, Hypo s. s., Všeobecná s. s., Wüstenrot s. s.) a 5 bank s licenci na poskytování hypotečních úvěrů (Českomoravská hypoteční banka, Bayerische Vereinsbank CZ, Česká spořitelna, Komerční banka, HYPOBANK CZ) – viz *tabulka 3*.

TABULKA 3 Stavební spořitelny (vybrané ukazatele)

	podíl na trhu podle počtu klientů [%]	počet klientů celkem [tis.]	přírůstek klientů v roce 1996 [tis.]
AR-stavební spořitelna	17	225	10
Českomoravská stavební spořitelna	45	571	52
ČS-stavební spořitelna	16	210	35
Hypo stavební spořitelna	2	19	7
Všeobecná stavební spořitelna	12	150	30
Wüstenrot stavební spořitelna	8	100	10
celkem	100	1 275	149

Druhé možné členění, které částečně koriguje předchozí pohled, je možné učinit na základě míry zahraniční účasti v bankách operujících v českém teritoriu; ta se pohybuje od nuly do 100 %. Z tohoto pohledu českou bankovní soustavu tvoří (a) české banky, (b) banky s minoritní zahraniční majetkovou účastí, (c) banky s majoritní zahraniční majetkovou účastí a pobočky zahraničních bank, (d) banky v likvidaci.

V polovině října, po odnětí licence První slezské bance a Kreditní bance, působilo na českém trhu 53 bank zahrnutých v bodech (a)–(c), jimž ČNB udělila bankovní licenci. Z nich 13 bylo bez zahraniční majetkové účasti (včetně tří specializovaných, České exportní banky, Českomoravské záruční a rozvojové banky a Českomoravské hypoteční banky), v 16 z nich měl zahraniční partner minoritní účast (včetně pěti největších bank, v nichž podíl zahraničního partnera je velmi nízký, a šesti stavebních spořitelien) a ve 24 bankách měl zahraniční partner více než 50% majetkovou účast (včetně Bankovního domu SKALA a Živnostenské banky), řada z nich má 100% majetkovou účast zahraniční banky (ze zahraničních bank působí na českém trhu 10 poboček zahraničních bank a 12 bank registrovaných jako český subjekt se 100% majetkovou účastí zahraničního partnera). 23. května 1996 udělila Česká národní banka dvě nové licence pro působení na českém trhu pro Westdeutsche Landesbank a Midland Bank.

Rating

Nedávno se nejvýznamnější světové i ratingové agentury zaměřily nejen na ocenění jednotlivých bank (a v jejich rámci na ocenění spojené s jejich dílčí aktivitou), ale rovněž na ocenění českého bankovního sektoru jako celku.

Standard & Poor's: Výsledné dlouhodobé hodnocení A (investiční část žebříčku, resp. oblast doporučená pro investice) je stejné, jako má Česká republika jako celek. Lepšího hodnocení lze dosáhnout pouze v případě, že se zvýší ohodnocení České republiky.

I ve srovnání s ostatními zeměmi střední a východní Evropy obstálo české bankovníctví nejlépe. Bankovní sektor v dalších zemích získal postavení ve spekulativní části žebříčku (oblasti, které nejsou nejjistější), například Maďarsko BB+, Polsko a Slovensko BB, atd.

Z hodnocení vyplývají jisté námitky, které lze stručně shrnout:

- nedostatečná práce vnitřní kontroly a vnitřního auditu,
- nedostatek objektivních informací o finanční situaci bank,
- neodpovídající zkušenosti v oblasti analýzy rizika,
- nepřiměřená úprava zdanění ztrátových úvěrů.

Jako diskutabilní se může zdát pozitivní postoj S & P k důvěře ve státní podporu velkým českým bankám v případě jejich obtíží. Ratingové agentury předem předpokládají, vzhledem k již zmíněné velmi silné provázanosti bankovního a průmyslového sektoru, že centrální banka nebo stát pomohou v případě potřeby řešit problémy těch bank, které by mohly narušit důvěru v bankovní sektor a současně i způsobit negativní dominový efekt v průmyslové sféře.

Ukazuje se, že centrální banka i stát působí selektivně v závislosti na možné míře tohoto dominového efektu. Ošetření největších bank téměř jistým zásahem státu v případě potřeby tak zvyšuje ratingové ocenění těchto bank i bankovního sektoru jako celku.

TABULKA 4 Ratingové ocenění českých bank agenturou Moody's

	dlouhodobé hodnocení	krátkodobé hodnocení	finanční síla
Česká spořitelna	Baa 2	Prime-2	D
Komerční banka	Baa 2	Prime-2	D+
Československá obchodní banka	Baa 2	Prime-2	D+
Investiční a poštovní banka	Baa 2	Prime-2	D
Agrobanka	Ba 1	Not Prime	E+

Moody's: Ocenění jednotlivých bank bylo předmětem činnosti druhé z významných ratingových agentur – *Moody's*. Výsledky jsou znázorněny v tabulce 4.

Finanční síla. Ocenění finanční síly bank je poměrně nová součást rejstříku nabídky *Moody's*; jejím smyslem je nabídnout investorům měřítko „intrinsic safety and soundness“ (skutečná bezpečnost a zdraví) banky. Proto tento rating vylučuje většinu vnějších úvěrových rizik, stejně jako vnější úvěrové podpory. Ocenění finanční síly je ukazatel umožňující globální srovnání mezi zeměmi a měnami. Potřeba využívat i ukazatel finanční síly je dána tím, že tradiční bankovní rating – často ovlivňovaný externími faktory – se mnohdy liší od čistého měřítka finanční síly. To je zjevné zejména ve dvou modelových případech:

- v zemích, kde je velmi pravděpodobná jistá oficiální podpora, mohou být jinak velmi slabá bankovní ohodnocení „vylepšována“ faktem, že dané bankovní instituce jsou příliš významné pro ekonomiku, než aby jim byl „umožněn“ úpadek;
- v zemích s nízkým ratingovým oceněním ekonomického prostoru jako celku mohou být i příznivá a silná ocenění jednotlivých bank tímto omezením „stlačena“ (neboť jednotlivá ocenění nemohou být lepší než ocenění země jako celku).

Zde se ukazuje, že zejména první faktor v ocenění velkých českých bank byl považován za velmi aktuální.

Vývoj vkladů

V České republice představují vklady již tradičně nejvýznamnější součást finančních aktiv domácností. Přestože v důsledku privatizace došlo k poměrně výraznému posílení podílu ostatních druhů finančních aktiv, vklady zůstávají u soukromých vkladatelů prioritou.

Vývoj vkladů i ostatních měnových agregátů v průběhu transformačního období velmi citlivě odrazil především důvěru českého obyvatelstva v domácí měnu. V podmínkách samostatné České republiky byly jisté změny patrné především v období předcházejícím a následujícím rozpadu Československa. Nejcitlivěji v té době reagovaly nejlíkvinnější složky peněžní nabídky. Vklady na viděnou domácností i podniků spolu s oběživem v prvním čtvrtletí roku 1993 v souhrnu poklesly o významných 41 mld. Kč a současně termínované vklady obyvatelstva vzrostly ve stejném období o 10 mld. Kč. V roce 1992 bylo 88,9 % peněžních aktiv obyvatelstva drženo v Kčs s převahou termínovaných depozit. Současně však docházelo k posilování vkladů v zahraniční měně (jako důsledek rozsáhlejší práce v zahraničí, příjmů z tu-

TABULKA 5 Průměrné úrokové sazby z vkladů primární klientely v %

1990	1991	1992	1993	1994	1995
3,2	9,1	8,3	7,6	6,9	7,0

ristiky i depreciačních kurzových očekávání v důsledku rozdělení Československa). Korunové vklady během roku 1992 vzrostly o 11,1 % (termínované o 14,5 %, vklady na viděnou o 3,5 %), vklady v zahraničních měnách téměř o 100 %. Zmíněné faktory spolu se zvýšenou nákupní aktivitou a zvýšením některých regulovaných cen vedly k podstatnému snížení celkové míry úspor na úroveň 5,8 % na konci roku 1992. Po uplynutí tohoto rozkolísaného období na přelomu let 1992 a 1993 dochází k výraznému uvolnění napětí, následovanému vývojem bez výrazných výkyvů.

V rámci celkové struktury vkladů si udržuje výsadní postavení malá skupina bank v čele s Českou spořitelnou. Přesto však níže zmíněné trendy vedou k poklesu podílu této banky na celkovém trhu depozit, zejména v důsledku preferencí podnikového sektoru umísťovat své vklady v jiných bankách – *tabulka 5*.

Pozice vkladů z pohledu celkového pohybu peněžní zásoby v transformačním období

Z hlediska struktury celkové peněžní zásoby se projevuje tendence rychlejšího růstu peněžního agregátu M2 v porovnání s oběživem a vklady na viděnou. Rychlejší růst M2 je pak ovlivněn zejména termínovanými a úspornými vklady, v posledním období i podnikovými vklady v cizí měně při současném poklesu vkladů obyvatelstva v cizí měně. Vklady na viděnou pak představují v absolutním vyjádření nejméně rostoucí a v relativním vyjádření klesající složku nejen celkové peněžní zásoby, ale i indikátoru M1 – *tabulka 6*.

Obyvatelstvo dává přednost bankovním vkladům (krátkodobým vkladům na viděnou – neboť rostoucí podíl příjmů i plateb domácností se uskutečňuje prostřednictvím odpovídajících účtů – i dlouhodobým termínovaným vkladům – z důvodu výrazného růstu reálných příjmů vyplývajících z různých zdrojů) před ostatními formami investování peněžních prostředků do finančních nástrojů.

Poměrně výrazný růst vkladů v cizí měně je dán především zvýšeným zájmem podniků, jimž byla možnost disponovat účtem v cizí měně dána v průběhu roku 1995. Na druhé straně zájem obyvatelstva o vklady v cizí měně již delší dobu klesá.

TABULKA 6 Struktura peněžního agregátu M2 – ke konci období v %

	1992	1993	1994	1995
oběživo	9,9	8,3	9,5	9,9
vklady na viděnou	41,3	41,6	39,0	33,4
termínované vklady	39,5	42,1	44,5	47,7
vklady v cizí měně	9,3	8,0	7,0	9,0

Vklady obyvatelstva

Rozhodující vnitřní zdroj tvorby peněžního kapitálu a rozhodující složku struktury peněžního agregátu M2 představují vklady obyvatelstva. Jejich podíl na celkové peněžní zásobě měřené M2 nicméně během transformačního období poměrně zřetelně klesá (jestliže v roce 1990 činil podíl vkladů obyvatelstva asi 52,5 % agregátu M2, v roce 1995 to bylo 44 %). Přestože, přes veškeré zlomy, vklady obyvatelstva – s krátkodobou výjimkou – absolutně rostou a jsou českým obyvatelstvem jednoznačně preferovány, prosazuje se v bankovním sektoru jednoznačná tendence k poklesu jejich podílu na celkových vkladech. To se týká jak vkladů na viděnou, tak vkladů termínovaných (v roce 1990 představoval podíl vkladů obyvatelstva na celkových vkladech 59,1 %, v roce 1995 pak 49 %).

Obyvatelstvo v transformačním období prokázalo velmi citlivé a racionální reakce a chování. Očekávání cenové liberalizace na přelomu let 1990–1991 podnítilo sklon obyvatelstva ke spotřebě, který zpočátku vedl k poklesu dynamiky úsporových vkladů obyvatelstva a v určité fázi dokonce i k absolutnímu snížení vkladů.

Poměrně důležitá je i motivace obyvatelstva spořit. Jestliže v předtransformačním období byly rozhodujícím motivem tvorby úspor nákupy zamýšlené v příštím období a pouze menšinovým motivem byla tvorba všeobecné finanční rezervy, v současné době je tento poměr zcela opačný. Dlužno říci, že všeobecné finanční rezervy představují mnohem stabilnější motiv než budoucí nákupy.

Shrneme-li, pak v předchozím období představoval výkyv v úsporách obyvatelstva velmi důležitý faktor pohybu celkové peněžní zásoby. V předchozím období bylo možné chování obyvatelstva poměrně přesně předvídat, včetně pravidelně se opakujícího sezonního vývoje. Podíl vkladů obyvatelstva na celkové peněžní zásobě byl vysoký. Jen málokdy docházelo k nepředvídaným výkyvům. Obyvatelstvo bylo zvyklé více než 80 % peněžních rezerv uložit v podobě bankovních vkladů, téměř v plném rozsahu u České spořitelny. Současné chování je podstatně odlišnější. Vyznačuje se nepravidelností vývoje a zmíněným celkově klesajícím podílem vkladů obyvatelstva na peněžní zásobě. Dlouhodobě se projevuje rostoucí podíl termínovaných a úsporových vkladů (M2).

Vklady podnikové sféry

Snížující se podíl vkladů obyvatelstva na celkových vkladech je vyvážen rostoucím podílem vkladů podnikové sféry. V prvním období transformace bylo hlavním faktorem v pozadí rostoucí poptávky po transakčních penězích vytváření zcela nové ekonomické struktury s řadou malých a soukromých ekonomických jednotek. V následujících letech tento růst doprovázejí faktory spojené s obnovou hospodářského růstu na přelomu let 1993 a 1994.

Růst vkladů podnikatelského sektoru je současně doprovázen změnou v jejich struktuře. Postupná konsolidace podnikové sféry vedla k výraznějšímu zvýšení podílu termínovaných vkladů (z přibližně 7 % v roce 1990 na více než 30 % v současnosti).

Vklady u stavebních spořitelén

Velmi dynamický vývoj, avšak dosud v malém objemu, zaznamenávají

vkłady u stavebních spořitelén. Lze předpokládat, že nárůst těchto forem peněžních rezerv domácností bude plynulý a stabilní.

Vývoj úvěrů

Přírůstek celkové úvěrové emise byl určován především přírůstkem úvěrů podnikové sféře, přičemž úvěry poskytované obyvatelstvu dále postupně klesaly – *tabulka 7*.

Od roku 1991 se časová struktura úvěrů poměrně výrazně změnila. V první transformační fázi došlo ke snížení podílu krátkodobých úvěrů, výraznému zvýšení podílu střednědobých a mírnému snížení podílu dlouhodobých úvěrů. V posledním období výrazně roste a posiluje se úloha krátkodobých úvěrů. Je to dáno jak omezeností dlouhodobých zdrojů bank, tak zejména úsilím bank minimalizovat riziko vzniku klasifikovaných úvěrů.

Ve srovnání s předchozími lety poměrně výrazně poklesla dynamika růstu klasifikovaných úvěrů. Z celkového objemu úvěrů na konci prvního čtvrtletí 1996 hodnota klasifikovaných úvěrů činila 318 mld. Kč. V meziročním porovnání se tak hodnota klasifikovaných úvěrů zvýšila asi o 25 mld. Kč (8,5 %), přičemž v roce 1994 růst klasifikovaných úvěrů v porovnání s předchozím rokem dosáhl 140 mld. Kč (92 %).

Předpokládáme-li celkový objem úvěrů na úrovni 930 mld. Kč, lze říci, že podíl klasifikovaných úvěrů činí přibližně 35 % celkového úvěrového portfolia. Na konci roku 1994 činil tento podíl 38,6 % (327 mld. Kč) a po mírném růstu v polovině roku 1995 na rekordní úroveň dochází k postupnému poklesu podílu těchto úvěrů.

Podíl ovšem blíže nerozlišuje váhu jednotlivých klasifikovaných úvěrů v závislosti na míře rizikovosti. Výraznější pokles klasifikovaných úvěrů během první fáze letošního roku je dán tím, že ze sledovaných údajů vypadly AB Banka, Česká banka a Kreditní a průmyslová banka, i tím, že některé banky odepsaly část nejrizikovějších, resp. ztrátových úvěrů na vrub svých rezerv.

Nejen deklarace vnější směnitelnosti české koruny na běžném účtu, ale již předchozí vývoj v uplynulých třech letech, motivovaný zejména úrokovým diferencíálem, výrazně urychlily příliv zahraničních úvěrů do české ekonomiky. V první polovině roku 1995 se zahraniční úvěry staly dokonce nejdůležitějším zdrojem přílivu zahraničního kapitálu. Stav zahraničních úvěrů na konci roku 1995 překročil hranici 100 mld. Kč, přičemž jejich průměrná úroková sazba byla nižší než 9 %. Poslední trend současně hovoří o poklesu podílu dlouhodobých úvěrů (nad pět let) ve prospěch krátkodobějších půjček. Nejvýznamnějšími příjemci syndikalizovaných zahraničních půjček jsou velké bankovní domy (téměř všechny velké banky) i nefinanční společnosti (ČEZ, SPT Telecom).

TABULKA 7 Celkový objem a vývoj úvěrů bankovní soustavy

v mld. Kč

	1992	1993	1994	1995
denominace v Kč	567,8	672,9	776,5	825,7
denominace v cizí měně	16,9	28,6	45,7	104,3
celkem	584,7	701,5	822,2	930,0

Jestliže na počátku roku 1993 představovaly dluhy podnikové sféry vůči zahraničí necelou čtvrtinu celkových českých dlouhodobých zahraničních závazků, současný podíl tvoří více než polovinu.

Zhodnocení současného stavu a perspektiv českého bankovního sektoru

Klasifikované úvěry

Lze rozlišit dvě fáze vzniku klasifikovaných úvěrů. První z nich spadá do doby delimitace SBČS; představovala nejen úvěry, které byly v minulém ekonomickém systému poskytnuty na neefektivní projekty, ale rovněž úvěry udělené neperspektivním odvětvím, které vstupovaly do útlumu v důsledku nastupující transformace, a konečně i úvěry, především dlouhodobé, jejichž mnohdy sociální motiv byl spojen s velmi nízkou úrokovou sazbou. Vesměs se jednalo o úvěry „zdeděné“.

Druhá fáze, během níž vznikaly klasifikované úvěry, je spojena se vznikem a výraznou expanzí bank po roce 1990. Klasifikované úvěry z tohoto období padají plně na vrub nového nebo nezkušeného managementu, nepřipraveného na měnící se podmínky. Celkové množství projektů financovaných bankovními úvěry několásobně vzrostlo, přičemž bylo možné mezi nimi zaznamenat některé úvěry velmi pochybné kvality. Navíc ve spojení s tím, že některé z nově založených bank vznikly proto, aby poskytovaly pochybné úvěry přednostně svým akcionářům, a to v rozsahu, který přesáhl hranice obezřetnosti, došlo k výraznému zhoršení kvality úvěrového portfolia bankovní soustavy jako celku.

Důslednější přístup centrální banky a posilování finanční pozice některých bank by měl vést (a v některých případech již vede) k předcházení udělování nových úvěrů špatným podnikům, k posílení úlohy dlouhodobého úvěru a zejména k rozšíření nabídky bank specifické pro odpovídající typy klientů (posílení jejich úvěrových vztahů k malým a středním podnikům, nabídka služeb investičního bankovníctví pro velké společnosti).

Kapitálová přiměřenost

V předchozí části jsme zmínili problém zakládání bank subjekty, které jich využívaly k získání úvěrů pro svou vlastní potřebu. Bez ohledu na to, zda tyto úvěry byly bonitní, či nikoliv, dochází v tomto procesu k porušení zásad úvěrové angažovanosti jednomu klientovi a téměř jistě i k porušení základního pravidla kapitálové přiměřenosti, nemluvě již o dílčích pravidlech kapitálové přiměřenosti.

Některé případy vyspělých ekonomik ilustrují, že problém nedostatečné kapitálové přiměřenosti a nadměrné úvěrové angažovanosti může způsobit dominový efekt nejen v bankovním sektoru, ale rovněž v ekonomice jako celku. To je rovněž důvod, proč Česká národní banka přijala přísnou a důslednou politiku.

Je nutné říci, že všechny velké banky v České republice, stejně jako banky s většinou zahraniční kapitálovou účastí splňují základní pravidlo kapitálové přiměřenosti. Obecně řečeno, český bankovní sektor jako celek se nachází mírně nad mezinárodně uznávaným pravidlem poměru 8 % kapitálu

k rizikově váženým aktivům. Na druhé straně lze říci, že centrální banka je tolerantnější vůči dodržování úvěrové angažovanosti komerčních bank a některým největším bankám dokonce umožňuje udržovat dominantní pozice na relevantním trhu.

Adekvátnost rezerv

Období let 1994 a 1995 je charakterizováno masivní tvorbou rezerv vůči klasifikovaným (rizikovým) úvěrům a úvěrovým ztrátám. V důsledku neschopnosti vytvořit dostatečné množství rezerv požadovaných centrální bankou, stejně tak jako v důsledku podkapitalizace řady malých bank a nadměrné rizikové angažovanosti vůči jednomu klientovi lze v následujícím období předpokládat určitou vlnu fúzí těchto bank se silnějšími nebo úspěšnějšími partnery.

Malé a velké banky zaujaly k rezervám rozdílný postoj. Přestože nutnost tvorby rezerv platila pro všechny banky bez výjimky, velké banky již v době, kdy problém začínal být aktuální, jistými rezervami disponovaly a pouze objem rezerv zvyšovaly až k současné úrovni, která je i podle auditorských zpráv dostatečná. Naproti tomu malé banky tvorbu rezerv v řadě případů podcenily nebo ignorovaly, zvyšování rezerv u nich probíhalo pomalu a zdlouhavě a v některých případech byl vytvořený zisk rozdělován na výplatu dividend, a nikoliv použit pro posílení tvorby rezerv.

Završení privatizace v bankovníctví

Stát dosud vlastní – stejně jako v ostatních středoevropských transformujících se ekonomikách – v některých bankách výrazné vlastnické podíly. Je závažnou – a dosud ne zcela průhlednou – otázkou, jak se v blízké i vzdálenější budoucnosti se státními podíly naloží. Bude stát volit stejný přístup vůči všem bankám, či bude postupovat diferencovaně? Bude dávat přednost pouhému nahrazení státního vlastnictví soukromým, nebo bude privatizace spojována s ještě dalšími očekáváními? Mezi dalšími očekáváními můžeme jmenovat například zvýšení mezinárodní prestiže banky (jež může být spojena především s privatizací prostřednictvím portfoliového investora) nebo pozdvižení úrovně managementu a zavedení nové bankovní technologie a know-how (to by mělo být spojeno zejména s účastí strategického přímého investora). Je zjevné, že každá z českých bank, která by měla projít privatizací, pocituje v současné době spíše odlišné potřeby a efekty privatizace.

Výčet problémových otázek by mohl pokračovat otázkou, zda investor (lhostejno, zda přímý, nebo portfoliový) bude tuzemský, nebo zahraniční. Aktuální situace ukazuje, že jak banky samy, tak i Fond národního majetku a vláda dávají přednost spíše zahraničnímu investorovi. Nicméně spíše zamířená situace s emisí GDR České spořitelny ukázala, že ani v této věci není zcela jasno.

Součástí procesu privatizace bankovníctví je bezesporu i řešení problému známého bludného kruhu mezi velkými bankami (mnohdy se státní účastí), investičními společnostmi založenými těmito bankami a průmyslovými podniky, které jsou vlastněné investičními společnostmi a mnohdy vykazují velkou míru zadlužení vůči velkým bankám. (Celkem 15 největších investičních fondů, v mnohém vlastněných velkými bankami, kontroluje více než

30 % všech veřejně obchodovaných cenných papírů na českém trhu). Vliv českých bank na management českých podniků je obrovský a míra propojenosti bankovního a průmyslového sektoru se blíží japonskému nebo korejskému standardu.

Provázanost bankovního, finančního a průmyslového sektoru

Zejména zahraniční pozorovatelé nehodnotí vzájemnou provázanost bankovního, finančního a průmyslového sektoru příliš pozitivně. Při srovnání s ostatními transformujícími se zeměmi hovoří dokonce o tom, že jak vývoj bankovní soustavy samotné, tak i její vliv na český průmysl začínají nabírat špatný směr. Hned úvodem však nutno podotknout, že český průmysl zaznamenává právě v tomto období bezprecedentní růst a že rovněž dubnová – seriózní a poměrně objektivní – Zpráva o stavu českého průmyslu předložená Ministerstvem průmyslu a obchodu ČR nepředpokládá nikterak katastrofální stav. Zahraniční pozorovatelé zejména zdůrazňují, že české investiční fondy, kontrolující přibližně 70 % průmyslu, jsou vlastněné domácími bankami, což v kombinaci s volnou regulací kapitálového trhu vede k důvodům stagnace českého průmyslu. Problémem však je, že žádná stagnace českého průmyslu nyní neexistuje!

Problémem současně údajně je, že v České republice se zřetelně nerozlišuje mezi fondy průmyslového typu a finančního typu (jako například v Polsku). Jinými slovy, že velká část českého průmyslu zůstává v rukou pasivních akcionářů.

Řešení naznačených problémů ukážou, zda dojde k žádoucímu vyplnění prostoru mezi skupinou velkých, malých a specializovaných bank. Tím, že některé malé banky překročí svůj stín a stanou se velkými, nebo v současnosti velmi módním procesem fúzí malých bank.

Problémy, které jsme v předchozích částech identifikovali, jsou nejzjevnější v případě malých bank. Projevují se pak v důsledcích, které nejsou příliš příznivé pro jejich klienty. V současnosti již dostatečně vysoké nominální úrokové sazby a neměnné očekávání jejich úrovně pro nejbližší období, vyplývající z měnové politiky centrální banky, jsou dále doplněny poměrně výrazným úrokovým rozpětím. Rovněž schopnost bank zajišťovat včasnou splatnost poskytnutých úvěrů a iniciovat konkurzní řízení nelze hodnotit pozitivně.

Některé dodatečné poznámky k tématu český bankovní sektor a jeho kompatibilita se standardy přijatými na úrovni Evropské unie

Standardy platné v EU

Sektor bankovníctví je velmi vhodným příkladem pro ilustraci toho, jak obtížně – zejména v důsledku přijetí principu subsidiarity do textu Maastrichtské smlouvy – se legislativa přijatá na úrovni EU zabudovává do národních legislativních struktur. České země mají právo přijímat právní normy odlišné od směrnic přijatých na úrovni EU, pokud tyto normy představují větší přísnost v porovnání se směrnicemi. Právě tendence maskovat přísností snahu o maximální právní autonomii je v sektoru bankovníctví

zjevná. Vždyť charakteristické prvky jednotlivých národních bankovních systémů nebyly procesem evropské unifikace dosud nijak vážně narušeny.

Optimistické předpovědi a očekávání se ne zcela naplnily po zavedení principů jednotného vnitřního trhu počínaje rokem 1993. Velkým přínosem je možnost využívat bankovních služeb bez ohledu na hranice uvnitř EU. Doprovodným negativem je však nadměrné zdražení těchto služeb v důsledku přetrvání národního vlivu. Než bude projekt společné měny dokončen, lze předpokládat další zvýšení cen bankovních služeb až do doby zavedení jednotné ceny bankovních služeb v EU.

Namísto licenčních povinností uplatňují členské státy poměrně výrazné bariéry pro vstup v jiných oblastech. Jestliže se bankovní trh vyvíjí velmi dynamicky, nejsou zmíněné směrnice schopné tento vývoj postihnout. Směrnice taxativně vymezují rozsah činností, které může banka, jež je registrována v jedné členské zemi, bez dalších formalit vykonávat ve všech ostatních členských zemích. Jinými slovy, Řecko musí akceptovat to, že banka z Irska vykonává některou z taxativně vymezených činností i na řeckém území. Nicméně regulace nabídky služeb, která přesahuje hranici tohoto taxativního výčtu, je v pravomoci každého členského státu, resp. jeho licenčního orgánu pro bankovní sektor.

Velmi důležitou součástí směrnice je rovněž zdůraznění zásady výkonu bankovního dohledu domovským členským státem. Podle ní jsou za výkon bankovního dohledu nad bankovní nebo úvěrovou institucí zodpovědné orgány bankovního dohledu z toho státu, který dané bankovní instituci udělil bankovní licenci. Tento postup je v souladu s filozofií umožňující vykonávat bankovní činnost kdekoliv v EU, pokud banka získá licenci ve své domovské zemi. Avšak existence stávajících bariér umožňuje erodovat i tento princip.

Z hlediska aktuálních problémů české ekonomiky stojí za pozornost i směrnice upravující následující oblasti – bohužel v mnoha případech v praxi zůstává pouze u nezávazných doporučení:

- *kapitálová přiměřenost* (z března 1993) – Ze standardního ukazatele definovaného na úrovni BIS (Bank for International Settlements) a vymezujícího podíl základního kapitálu na rizikově vážených aktivech ve výši 8 % je odvozen systém, kdy jednotlivé druhy aktiv jsou přepočítávány tzv. vahami rizikovitosti, jež berou v úvahu především riziko úvěrové a teritoriální. Nicméně závazná unifikace v této sféře nikterak nepokročila. Jsou definovány pouze doporučené váhy. Konkrétní stanovení míry rizika v případě daného aktiva je dosud v kompetenci jednotlivých zemí;
- *pojištění vkladů* (z května 1994) – V této sféře existují mezi jednotlivými zeměmi EU výrazné rozdíly a unifikační snahy zde nejsou příliš patrné. Některé země poskytují vysokou míru ochrany (Německo, Itálie), jiné velmi malou (Španělsko, Irsko), ostatní žádnou (Řecko, Portugalsko). Rada ES však přijala zásady jednotného pojištění vkladů pro všechny členy EU – s hranicí 20 000 ECU a 90% úrovní pojistného plnění. Její závaznost však může nabýt platnosti až v horizontu roku 1999;
- *minimální výše kapitálu* (první a druhá bankovní směrnice z let 1977 a 1989) – Pro založení banky je vyžadován minimální kapitál ve výši 5 mil. ECU. Současně platí, že vlastní prostředky úvěrové instituce nesmějí klesnout pod úroveň minimálního počátečního kapitálu;
- *nároky na platební systém* (série opatření, vč. směrnice z ledna 1996) – Pro účely jednotného vnitřního trhu 1993 byla přijata Charta uživatelů platebních systémů v ES, která představuje paralelní tok sjednocování

v oblasti platebních systémů (společně se systémem založeným na ECU Banking Association, ev. na Eurogiro System). Charta se opírá o formulaci zásady nejlepší možné služby, kdy:

- banka musí informovat uživatele o nevhodnějších možnostech jemu nabízených peněžních služeb,
- uživatel musí mít dopředu k dispozici úplné informace týkající se celkových nákladů platby,
- uživatel musí mít možnost volit všechny služby tak, aby adresát obdržel plnou zaslouženou částku,
- zahraniční platby v rámci Unie by měly být zrychleny z pohledu dosažení stejného intervalu pro dokončení transakce a stejné spolehlivosti jako pro domácí platby,
- uživatel zahraniční platby by měl mít přístup k náhradní proceduře přibližně stejné kvality, jaká existuje pro domácí platby.

Vycházet z bankovní legislativy EU je pro český bankovní systém nutností. Nicméně orientace v této legislativě může být vzhledem k výše řečenému velmi ztížena. Současně předpoklady, že trh bankovních a finančních služeb se bude v blízké budoucnosti těšit výhodám jednotného trhu bez daňových, strukturálních a regulačních překážek, jsou přehnaně ambiciózní.

V našich úvahách jsme zmínili pouze problémové otázky spojené s fungováním jednotného vnitřního trhu v sektoru bankovníctví. Výslovně nebyly zmiňovány problémy, před nimiž stojí členská země na cestě k měnové unii. Ani nejvýznamnější dokumenty upravující přidružené členství České republiky v EU – Evropská dohoda a Bílá kniha – tento rozměr nepředpokládají. I proto se zdá, že klíčové dokumenty upravující současnou cestu České republiky do EU se neopírají o pevně definovaný cíl nebo vizi.

Může se poměrně snadno stát, že Česká republika se na přelomu století stane plnoprávným členem EU a bude vyhovovat konvergenčním kritériím pro vstup do EMU. V souladu s procedurou Evropské dohody však bude završovat desetileté období asymetrického přizpůsobení, ačkoliv její ambice by se mohly orientovat na připojení k EMU. Absence jakékoli vyhlídky EMU v Evropské dohodě lze považovat za nežádoucí, přestože o vlastním projektu panuje stále velká míra pochybností. Ujistění, že Česká republika je EU považována za jistého budoucího člena jednotného vnitřního trhu, je velmi důležité, avšak absence jakékoliv další návaznosti na EMU by nás mohla znepokojovat.

Evropská dohoda EU – Česká republika v bankovním sektoru

Služby bankovního sektoru – spolu s ostatními oblastmi upravenými Evropskou dohodou – mají možnost těžit z výhod asymetrického uspořádání dohody. Po dobu přechodného období 10 let dohoda českým bankám umožňuje snadný vstup na teritorium EU, avšak praxe ukazuje, že české banky dosud využívají nabízených výhod ve velmi omezeném rozsahu. Na straně druhé banka působící v teritoriu EU může na území České republiky působit pouze na základě licence udělené Českou národní bankou. Řada renomovaných bank této možnosti využila v počátečním období transformace. Pozdější zpřísnění licenční politiky však vedlo k omezení přístupu zahraničních bank na český trh.

Standardů EU (bez ohledu na sektor) existuje několik tisíc. Smyslem Evropské dohody je soustředit se na soubor těch nejdůležitějších, bez nichž by

přípravná fáze k plnému členství byla obtížně představitelná. To znamená, že priority zmíněné v Evropské dohodě představují přednostní předmět zájmu na nejbližší tři až čtyři roky (při respektování desetiletého období přidružení a vypracování kmenového bloku nejaktuálnějších opatření na léta 1995 a 1996), ostatní standardy EU pak sledují delší časový horizont.

Bankovní sektor není v rámci Evropské dohody explicitně zmíněn. Nicméně k hlavním oblastem patří:

- harmonizace zákonodárství,
- měnová politika a liberalizace devizového režimu,
- podmínky podnikání v bankovním sektoru a mezinárodní pohyb finančních služeb,
- informační a technická spolupráce (výměna informací, statistika, účetnictví a standardizace, přijímání úvěrů a technické pomoci od orgánů EU – přechodný princip).

Vidíme, že tyto priority představují (ve srovnání se standardy EU) poněkud nesourodou směs hospodářskopolitických, legislativních a standardizačních opatření s částečně již překonanou formou jednostranné spolupráce.

Velkým rizikem dalšího postupu z české strany by bylo, kdybychom vycházeli z jakéhokoliv výčtu směrnic přijatých na úrovni EU. Žádný z výčtů nebude nikdy úplný. Vždy narazíme na další související zásadu, přičemž riziko vytržení určitého opatření z kontextu opatření jiných je mimořádně velké. Nelze zapomínat na důležitou pravdu: proces přizpůsobování českého bankovníctví (stejně jako jakéhokoliv jiného sektoru) má dva rozměry:

- (a) standardizaci a legislativní přizpůsobení,
- (b) přirozenou konkurenceschopnost.

Bereme-li v úvahu současně oba tyto rozměry, nejvýznamnější směrnice vymezují minimální výši kapitálu úvěrových institucí ve výši 5 mil. ECU (přičemž česká úprava definuje mnohem vyšší minimum, a to na úrovni 500 mil. Kč neboli 14,5 mil. ECU), pravidla pro kapitálovou přiměřenost na úrovni 8 % rizikově vážených aktiv ke kapitálu banky a maximální úvěrovou angažovanost vůči jednomu klientovi odpovídající 25 % vlastního jmění banky.

Aby jakýkoliv subjekt plně obstál, nemůže vycházet pouze z toho, že vždy neúplný výčet směrnic splní, ale i z toho, že po splnění *všech* nutných standardů bude i přirozeně konkurenceschopný.

* * *

V dohlédnutelné budoucnosti je možné, že české banky budou hrát významnou úlohu v rámci středoevropského regionu. Jejich účast na celosvětových bankovních aktivitách není však ani v tomto horizontu příliš pravděpodobná. Mohou se zaměřit spíše na jednotlivé transakce a operace, avšak nelze předpokládat jejich pravidelnou přítomnost mezi vůdčími světovými bankami. Klíčem k posílení jejich konkurenceschopnosti je, aby byly schopné postupně vyhovět zavedeným světovým standardům a aby obstály kvalitou svých produktů. Jestliže budou obě tyto podmínky plněny, může být české bankovníctví považováno za spolehlivé a uznávané rovněž v mezinárodním prostředí. Jinými slovy, jestliže ve střednědobé a v dlouhodobé perspektivě nebude český bankovní sektor konkurenceschopný svou velikostí a rozsahem, měl by se stát konkurenceschopný svou kvalitou a svými standardy.

Banks in the CR and Their Entry to Europe

Petr ZHRADNÍK – Patria Finance, a. s., Prague

The article is focused on the main problems currently facing the Czech banking sector, namely the creation of non-performing loans, capital adequacy and credit exposure, adequacy of provisions, privatization, the mutual dependence of the banking, financial and industrial sectors, and the future structure, as well as its international character and competitiveness.

In the foreseeable future, Czech banks will probably be dominant in the Central European region. However, their participation in worldwide activities is not likely. They can rather focus on unrepeatable transactions and operations, but we cannot expect their regular presence among the world leaders. The key to improving their competitiveness is to be comparable with world standards and to focus on quality. Once these conditions are fulfilled, Czech banking can be considered reliable and well known in the international environment. In other words, while in the medium- and even long-term perspective, the Czech banking sector will not be competitive in scale and scope, it is to be competitive in its quality and standards.